

NEPRARASTAS LAIKAS

...Vartau užrašų knygeles, senus laiškus, nuotraukas...

Kaip papasakoti apie įdomų įžymaus žmogaus gyvenimą, atskleisti sudėtingą šokėjo formavimąsi, asmenybės raidą, virsmą baleto artistu, primarijumi? Gal laiškais?

Tokią pasakojimo formą pasirinkau dėl kelių priežasčių. Visų pirma, laiškai turi išliekamąją vertę, jie saugojami, skaitomi, jie primena mielą rašančiojo asmenybę. Antra, laiškų forma parašyta knyga įdomiau ir lengviau skaitoma, ji žadina vaizduotę, užduoda įdomių klausimų ir kviečia diskusijon. Trečia, epistolinis žanras – istoriškai pasiteisinusi emocionalaus, asmeniško bendravimo rašytinė forma.

Livija Gulbinaitė

...Dėlnu perbraukiu laiko dulkes, įsiskaitau... Prieš akis išnyra matyti spektakliai, pažįstami veidai...

Regis, ištiesiu ranką ir einu prisiminimų keliu...

Kai Petro Skirmanto sūnūs bus tokio amžiaus, kokio dabar yra jis pats, jie tikriausiai nuoširdžiai stebėsis, jog žmonės rašė laiškus popieriuje. Juolab – neišsakytas mintis, apmąstymus rikiavo į laiškus. Dar egzistavo geltonos vokų surinkimo dėžutės. Jas primena tik netoliese esantis paštas – pastatas, įstaiga. Nesinori tikėti, bet, ko gera, laikui bėgant išnyks ir toji įstaigėlė. Kursis nauji susisiekimui, informacijos centrai. Vargu ar kas atsimins, jog nuo senovės iki XX amžiaus gyvavo pašto karveliai. Jie nukeliaudavo tūkstančius kilometrų, nešdami džiugias ar liūdnas, reikšmingas ar vienadienes žinias.

...Laiškai... Juos visuomet malonu gauti, rasti pašto dėžutėje... Arba užtikti atminties kertelėse, nuotraukose, prisiminimuose neparašytų, neišsiųstų laiškų...

SKAITYTOJUI

P. S.

Į Lietuvos baleto sceną Petras Skirmantas atėjo 1974 metais, baigęs M.K. Čiurlionio menų mokyklos Choreografijos skyrių (pedagogai: Nijolė Šimkūnaitė, Antanas Beliukevičius, Pranas Peluritis). Dvejus metus šoko baleto trupės kordebalete. 1976–1977 m. kartu su Loreta Bartusevičiūte stažavosi Leningrado (dabar Sankt Peterburgas) Mažajame (dabar Michailo) teatre pas pedagogą Nikolajų Morozovą. Tuomet ir parengė pirmąją solo vaidmenį – Albertą Adolphe'o Adamo balete „Žizel“. Tai buvo ryški Petro Skirmanto paraiška ilgai solisto karjerai baleto scenoje. Atsitiktinumas lėmė, kad į mūsų teatro baleto trupę atvažiavo dirbti techniška, aukšta, įdomi Maskvos Didžiojo teatro choreografijos mokyklos absolventė Nelli Beredina. Nuo tada ir Petrą, ir Nelli lydėjo sėkmė: susitiko graži, talentinga, imponantiška šokėjų pora. Jų perspektyvumą pastebėjo tuo metu teatre dirbusi talentinga pedagogė Lidija Tamulevičienė.

1977–1978 metais susikūrė darbšti jaunų šokėjų ir patyrusios pedagogės „trejybė“, savo darbu, darbštumu ir grožiu džiuginusi Lietuvos ir kitų šalių baleto mylėtojus. Dvidešimt metų šokta drauge. Kurta, ieškota, ginčytasi. Kas suskaičiuos muzikos perklasas, ilgas repeticijų valandas? Sūrus prakaitas sugraužė ne vieną triko, nudilo ne viena puantų pora, kol kūrėjo idėja atsiskleisdavo plastiška kūno kalba. Dvidešimt metų atiduota ne vien savo teatrui, bet ir gausybei užsienio šalių. Sukurti pagrindiniai vaidmenys klasikiniuose baletuose: Piotro Čaikovskio „Gulbių ežere“, „Spragtuke“, „Miegančiojoje gražuolėje“, Adolphe'o Adamo „Žizel“, Léo Delibes'o „Kopelijoje“, Ludwigo Minkaus „Don Kichote“, Hermano Løvenskioldo „Silfidėje“, Aleksandro Glazunovo „Raimondoje“... O kur dar įvairūs *pas de deux*, choreografinės miniatiūros, koncertiniai numeriai, įrašai įvairių šalių televizijose?

Deja, šokti savoje scenoje teko ne per dažniausiai: vieną du spektaklius per mėnesį, o kai kuriuos – tik kartą per metus. Atpildas, kaip dažniausiai būna, atėjo iš svetur: jaunąją baleto porą įvertino Maskvoje. Iš čia atsivėrė legalus kelias į užsienio scenas. Petro Skirmanto ir Nelli Beredinos duetas gastrolių vykdavo su tituluočiausiomis baleto žvaigždėmis kaip visaverčiai partneriai. Tolimų šalių scenose jiedu pelnė baleto žinovų ir žiurovų įvertinimą. Niujorko ir Vašingtono baleto kritikai juos vadino „žavingais, didelio talento artistais“. Jugoslavijoje jų šokį lygino su itališkuoju *bel canto*. Aplodismentai, susižavėjimo šūksniai, pagyros už muzikalumą ir plastiškumą šią porą lydėjo Lenkijoje, Indijoje, Japonijoje, Amerikoje ir daugelyje kitų šalių. Pagaliau ir tarybinis oficiozas „Sovetskij balet“ (vėliau ne kartą rašęs apie šiuos vilniečius) rekomendavo iš jų mokyti kitiems. P. Skirmanto ir N. Beredinos duetą žinojo, gerbė ir mylėjo visa Lietuva – šokta Panevėžio, Druskininkų, Klaipėdos, Rokiškio, Kėdainių scenose, mažesniuose ir didesniuose miesteliuose. Tenka pripažinti, kad dabar klasikinis duetas atokiame kaime atrodytų neįtikėtina ir keista realija.

P. S. su Nelli Beredina

Po aktyvios sceninės veiklos dvidešimtmečio 1994 metais Petras įkuria labdaros fondą „Dance“, kurio organizuojamų renginių lėšos skiriamos gabiems, jauniems baletų šokėjams remti finansiškai, žinoma, neužmirštant ir veteranų. Tais pačiais metais, kovo 25 dieną, Lietuvos operos ir baletų teatre su šio fondo ženklais buvo surengtas pirmasis koncertas benefisas „Skirmantas ir jo draugai“. „Tai buvo šventė ir žiūrovams, ir dalyviams. Baletų mėgėjai, ligi tol nelepinti baletų premjeromis, pamatė naujus arba seniau statytus XX amžiaus įžymių baletmeisterių kūrinius, taip pat ir pasaulinio garso balerinas. Ir, žinoma, naują repertuarą šokantį patį Petrą Skirmantą“ (A. Ruzgaitė, „Lietuvos rytas“, 1994 04 01). Rugsėji – naujas fondo „Dance“ koncertas, kurį Skirmantas surengė choreografui, savo buvusiam pedagogui Egidijui Domeikai (autoavarijoje netekusiam dalies kojos) gydyti.

Žmona Raimonda

1995-ieji artistui buvo sukreciančių išgyvenimų, praradimų, lemtingų išbandymų metai. Sausio mėnesį netikėta mirtis atėmė žmoną Raimondą. Liko du mažamečiai sūnūs Kristijonas ir Dominykas. Tarsi gelbėjimosi ratas skęstančiajam buvo mama, atidėjusi visus darbus Užventyje ir atvažiavusi į Vilnių padėti bėdoje sūnui. Manau, kad ir Petro valia bei atkaklumas, ir mamos pasiaukojimas padėjo jam atsitiesti, panirti į kitus rūpesčius, tęsti kūrybinę veiklą.

„Aš labai išgyvenau dėl savo žmonos mirties, bet kitą dieną po laidotuvių turėjau šokti Rygoje. Šokau „Rožės mirtį“ pagal Gustavo Mahlerio muziką. Tai buvo tarsi dar vienas atsisveikinimas su mylimu žmogumi. Buvo ypatingai sunku, bet pasakiau sau, kad privalau dirbti dėl savo mažųjų. Jei nebūčiau ryžęsis tam iš karto, vėliau būtų buvę dar sunkiau“, – dalijasi skaudžiais prisiminimais Petras Skirmantas.

Ištveręs likimo smūgį, vienas skandindamas darbų sukuriuos, artistas toliau stropiai, susikaupęs rašė apžvalgas, recenzijas, kūrė choreografines miniatiūras, realizavo kūrybinius sumanymus. Tų pačių metų balandžio 27 dieną LNOB teatre su „Dance“ fondu surengė baletų žvaigždžių koncertą, skirtą Tarptautinei šokio dienai paminėti. Ta pačia proga kitais metais buvo surengtas koncertas „Šokis, svajonės, sapnai...“ Galima drąsiai teigti, jog ši prasminga ir kilni šventė Lietuvoje buvo prisimenama ir švęsta tol, kol ja rūpinosi Petras Skirmantas. Fondas „Dance“ įgyvendino devynis šokio projektus, vidutiniškai – po du kiekvienais metais. Tai iškalbingas faktas, žinant, kiek reikia erudicijos, organizacinių gebėjimų, finansinių išteklių, meninio skonio, pagaliau pažinčių, norint sukviesti į koncertus užsienio šalių baletų atstovus, draugus, pažįstamus... „Aš nenoriu Laiko paversti upe, ant kurios kranto sėdėčiau ir stebėčiau ją tekant“, – Charles’io Baudelaire’o žodžiams atitaria artistas, pedagogo, choreografo, režisieriaus, straipsnių autoriaus Petro Skirmanto tiek asmeninis, tiek kūrybinis gyvenimas.

1998 metų liepos 1 dieną su teatru atsisveikino Nelli Beredina – ištikimoji scenos partnerė. Rengiant solistės benefisą triūso ir rūpesčių našta noriai prisiėmė Petras – ilgametis bendražygis, norėjęs atsidėkoti artistei už sunkų, juodą darbą, keliones, bendrus džiaugsmus.

Įvairi organizacinė, konsultacinė veikla nenustelbė Petro Skirmanto talento esmės – šokti. Į sceną jis grįžo tarytum su nauja energija. Kūrybinį bendradarbiavimą su Rusijos Didžiojo teatro balerina Ilze Liepa vainikavo sėkmė. Su ja artistas sukūrė nemažai neoklasikinio baletu numeriu, daug gastroliavo, padėjo išleisti lietuvių kalba knygą „Aš noriu šokti šimtą metų“ – apie jos tėvą, legendinį Didžiojo teatro primarijų Marį Liepą.

Palengva traukdamasis iš aktyvios sceninės veiklos, Petras pradėjo pedagoginį darbą Nacionalinėje M.K. Čiurlionio menų mokykloje. Čia dėsto klasikinį ir duetinį šokį, kuria choreografiją įvairiems moksleivių pasirodymams teatre. Nuo 2001 metų jis – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Šokio ir judesio katedros dėstytojas, docentas (klasikinis ir duetinis šokis). Nuo 2003-ųjų – Tarptautinės Baltijos Asamblėjos žiuri narys. 2005 metais apdovanotas Kultūros ministerijos Auksiniu scenos kryžiumi. 2003, 2009 ir 2011 metais Skirmantas – Moros (Švedija) tarptautinio baletu artistų konkurso žiuri narys. 2011 metais

apdovanotas Baltijos Asamblėjos medaliu. Petras moka kelias užsienio kalbas, tačiau smagiausiai jis šneka žemaitiškai. Bendraujant telefonu atrodo, kad kalbi su guviu, šilta ir šalta patyrusiu valstiečiu, o ne su daugybę pasaulio šalių mačiusiu, retos ir įmantrios profesijos žmogumi – baletu artistu. Tai ne panegirikos žodžiai (Petru tai tikrai nepatiktų!) veikliam ir valingam vyrui. Tai tik kai kurių enciklopedijos faktų paaiškinimas, perpasakojimas – tarsi mano laiškas skaitytojui.

Kituose „Laiškuose“ susitiksime su nuoširdžiu, kartais netikėtai tiesiu, atviru, grožiui negalinčiu atsispirti primarijumi.

Tikiu, kad įdėmus skaitytojas atras nepažintus šokio žemynus, pajus slenkstėtą istorijos upės vagą, bus pakylėtas ligi žvaigždžių plaukdamas neilgos, bet įstabios baletu pasakos tėkme.

Livija Gulbinaitė

Su Ilze Liepa

LIVIJA GULBINAITĖ

(g. 1955 12 06 Kuršėnai) – choreografė, pedagogė, baleto istorikė. 1974 baigė Šilutės rajono Stoniškių vidurinę mokyklą. 1979 – Klaipėdos universiteto Menų fakulteto Choreografijos katedros absolventė. 1979–1989 Vilniaus moksleivių tautinio ir klasikinio šokio kolektyvo „Ramunė“ choreografė, 1985–1987 VU kiemo teatro studentų aktorių sceninio judesio dėstytoja, 1991–1996 Juozo Tallat-Kelpšos aukštesniosios muzikos mokyklos (dabar – Vilniaus konservatorija) baleto meno istorijos dėstytoja. 1983 baigė Vilniaus keturmetę (dabar – Justino Vienožinskio) dailės mokyklą. Parašė knygą „Akimirkos vaikai“ – tai 14-os Lietuvos baleto artistų kūrybiniai portretai, pirmasis tokio pobūdžio leidinys atkūrus Lietuvos nepriklausomybę (išleido Petro Skirmanto fondas „Dance“ ir leidykla „Alma littera“, 1996).

Savaitraščiuose „Gimtasis kraštas“, „Dienovidis“, „Literatūra ir menas“, dienraščiuose „Lietuvos rytas“, „Respublika“, žurnaluose „Muzikos barai“, „Krantai“ paskelbė straipsnių apie Lietuvos baleto meną ir fotografiją, nuo 1999 kaip straipsnių apie šokio meną autorė bendradarbiavo rengiant Lietuvos visuotinę enciklopediją (I–XI tomai).